

EDITORIAL

Editorial: Feminisme(s)

Núria Vergés Bosch, Mireia Calafell, Pere Almeda

[Nadia Sanmartin](#)

Sens dubte, allò que amalgama les lluites contemporànies per fer avançar i consolidar la democràcia, a més de garantir i ampliar l'horitzó de drets i llibertats en un context de forta involució i amenaces, són els feminismes. Ja sigui com a moviment social o des de la força d'aportacions d'autores molt diverses, els feminismes avui, se situen a l'avantguarda del pensament per obrir nous espais i ampliar el camp d'acció de les idees en la lluita per un futur més just i democràtic. Com a moviment plural i transversal, els feminismes, qüestionen les bases de l'actual estructura social i política, mobilitzant i proposant alternatives de transformació a tots nivells.

Les darreres vagues del 8 de març han suposat un nou punt d'inflexió, com ho han estat també els moviments globals a les xarxes encapçalats pel #MeToo i les diferents versions situades arreu del món. La visibilitat del discurs s'ha multiplicat i són varies les veus que parlen d'una nova onada feminista que ha assolit un impacte com en cap altre moment de la història, a més d'haver aconseguit atraure l'atenció i determinar en bona mesura l'agenda global.

Tanmateix, malgrat aquests avenços, el patriarcat contraataca en veure la seva hegemonia en perill. La reacció es manifesta a través dels discursos de l'ultradreta i dels neomasclismes populistes que reclamen el retorn de la dona a uns "rols tradicionals" de supeditació als

interessos dominants, al temps que qüestionen la perspectiva de gènere en l'anàlisi de les relacions de poder o de les estructures socials, culturals, econòmiques i polítiques. Un discurs, però, que no pot, a pesar de tots els intents, emmascarar una dolorosa i brutal realitat: en el moment d'escriure aquesta editorial, 49 homes han assassinat les seves parelles a l'Estat Espanyol, xifra que ja supera la de tot l'any 2018 i que reflecteix l'indicador més devastador dels desequilibris, abusos i agressions que el feminisme posa al descobert.

Els feminismes avui se situen a l'avantguarda del pensament per obrir nous espais i ampliar el camp d'acció de les idees en la lluita per un futur més just i democràtic

Considerant aquestes qüestions, des d'IDEES hem volgut explorar els feminismes en tota la seva complexitat amb la voluntat de trobar una resposta als dubtes que teníem en el moment d'iniciar el projecte: qui és el subjecte del feminisme avui? Podem seguir parlant de feminisme en singular? Quins efectes té la seva visibilització i el seu protagonisme? Quins debats conté? Quins temes prioritza? Què deixa a les fosques i quina és la força disruptiva que coarta? Què implica que ara les institucions –també la Generalitat de Catalunya a través d'aquest monogràfic– vulguin sumar-se al feminisme? Quines conseqüències té? A qui beneficien?

Des de la consciència que calia en tot moment tenir en consideració i mantenir-nos sometents a les possibles respostes que obren aquestes preguntes, hem teixit un número que vol ser radicalment actual i, precisament per això, volgutament polèmic. No amaguem quin és el lloc des d'on parlem, quins són els nostres punts de partida. I no ho fem perquè aquest és un gest propi del feminisme: no tenim cap interès a ocultar, per exemple, que entenem el feminisme com un espai de lluita on es defuig de les categories identitàries fixes pròpies del patriarcat i, alhora, un espai de cura que ha de fer tot el possible per eixamplar contínuament els seus propis límits. En aquest sentit, tampoc no ocultem que parlem des d'una Catalunya convulsa, políticament i socialment complexa, lliurada a la mobilització de múltiples lluites intermitents que beu, s'impregna, mira i clama al món, també en clau feminista.

Paral·lelament, també hem creat espai i llum per certes veus i temàtiques que, tot i que massa sovint romanen ocultes, és imprescindible fer presents, visibilitzar i escoltar. Per aquest motiu, trobareu també algunes aportacions sovint menystingudes o, fins i tot, silenciades i reprimides des de tants dominis, fins i tot des d'altres companyes feministes. Som conscients que no tots els temes ni totes les veus feministes han pogut tenir cabuda en aquest monogràfic: algunes no han volgut, d'altres no han pogut. Hi ha qui no hem trobat, d'altres que no volíem repetir i, fins i tot, és molt possible que no hàgim sabut buscar alguna veu perquè encara no sabíem de la seva existència. Ens disculpem per aquestes i d'altres mancances, i volem agrair totes les persones que, d'una manera o altra, hi heu col·laborat. El criteri editorial no és òbviament neutre i en la selecció de les participants ens posicionem, però deixem els debats oberts perquè d'altres en prenguin el relleu.

Un monogràfic amb veus diverses

Així, aquest monogràfic especial ha pres forma a través de nou blocs temàtics que despleguen el feminisme en plural. Però també –i això és clau–, es formulen propostes concretes per alterar l’agenda política i incidir en les polítiques públiques.

El primer dels blocs temàtics, *Els feminismes: d’on venim i cap on anem?* fa memòria: revisar el passat i reconèixer les lluites i les referents que ens han permès avui repensar els feminismes és una tasca fonamental per a conèixer on som i quins són els reptes i les oportunitats que se’ns plantegen a partir d’ara. És revisant l’ahir que ens adonem fins a quin punt ens cal introduir noves perspectives, repensar el present i, si convé, reorientar els nostres futurs feministes.

En el segon bloc, *Interseccionalitats i aliances*, ens introduïm en algunes de les reflexions que bullen dins dels feminismes. Ampliem el debat sobre el subjecte dona –d’ample ho havia estat sempre–, atenent a les reivindicacions que contradiuen i problematitzen la figura de la dona biològica europea blanca heterosexual, de classe mitjana o alta, sense diversitat funcional i sense cap altra fissura de la norma. Atendre aquestes contradiccions implica adonar-se que, quan els feminismes parlen en nom d’una lògica identitària essencialista i privilegiada, poden acabar reproduint la lògica violenta del patriarcat.

En un tercer bloc, *Poder, autoritat i república feminista*, plantegem reflexions al voltant del poder, concepte que ha estat enormement qüestionat des dels feminismes, fins i tot quan s’obvia. Per això plantegem alternatives i possibles escenaris, encara imaginaris, on el poder i l’autoritat es poden entendre, veure i, sobretot, exercir des de diverses perspectives feministes. En aquesta línia i perquè és ara el temps de fer-ho, reivindicuem i explorem la necessitat urgent de pensar la República i en preguntem com hauria de ser una república veritablement feminista.

En el quart bloc, *Inclusions, visibilitats i oportunitats*, es discuteix i dialoga entorn de què significa la visibilitat. Ens fem preguntes com: seguirem veient, creant, comunicant o dissenyant tecnologies de la mateixa manera si ho fem des d’una mirada de gènere? Quin paper hi han jugat les dones en aquests àmbits? N’hi ha prou en incloure’n unes quantes més per garantir la perspectiva feminista? Què ens proposem i quines oportunitats generem des dels feminismes en aquests àmbits?

A *Poètiques feministes del cos i del desig* volem posar al centre temàtiques candents directament relacionades amb els nostres cossos, afectes i desitjos. Plantegem qüestions, reptes i impactes al voltant de les relacions afectives, els seus processos i els seus resultats en clau feminista. Com es pensa l’amor fora de la monogàmia i a l’altra cara del romanticisme? Com es pot experimentar una maternitat desobedient o subversiva? Quins són els reptes i potencials feministes al voltant de les tecnologies reproductives?

Al sisè bloc recuperem un altre tema central del debat feminista, *Els treballs i les cures*, i ho fem tenint en compte les veus d’algunes de les seves protagonistes. Què vol dir treball quan

hi pensem des dels feminismes? En quines situacions i condicions treballem? Què ens poden aportar les treballadores de la llar als feminismes? I les treballadores sexuals? I, sobretot, què ens demanen?

A *Repressions, exclusions i violències masclistes*, incidim en com el control, la repressió, l'exclusió i les violències masclistes s'exerceixen sobre els nostres cossos i vides situades off i on-line. En fer-ho, repassem temes àmpliament treballats en els feminismes, però també busquem replantejar-los i ampliar-los. Quines particularitats tenen les violències masclistes digitals? N'hi ha prou amb respostes penals? Quines estratègies es plantegen des dels feminismes? Com llegeixen els feminismes la repressió política i el control social? Poden els feminismes, des de les resistències a les alternatives, ser un antídota a la repressió?

I, finalment, a *La creació com a combat*, proposem un espai per submergir-nos en algunes contribucions destacades que han fet creadores feministes de diferents àmbits, des de la ferma convicció que la creació és, per damunt de tot, el gest i l'oportunitat de qüestionar-ho tot. És en l'art i la cultura on es crea el llenguatge que han de fer possible els imaginaris de canvi i les oportunitats pels nous espais de drets i llibertats. Aquí, ho comprovem a partir de la poesia, el cinema, la literatura, l'art i la música.

En les properes setmanes i mesos, anirem actualitzant el monogràfic, amb nous continguts, entrevistes i articles i comptarem amb la participació de més d'una trentena d'autores. Aquesta edició de la revista IDEES vol contribuir al debat dels feminismes, aportant mirades i propostes pel debat públic. Una contribució amb vocació de continuïtat per un enraonar en moviment i amb un llarg camí encara per recórrer, enmig del fràgil benestar de les nostres societats i els desequilibris en la salut del planeta. És en aquest context que les veus feministes plantegen maneres transformadores de relacionar-nos entre nosaltres i amb el món que habitem, des d'una aportació imprescindible per fer possibles les ruptures substantives urgents que necessitem. No en tenim cap dubte: els feminismes són la referència ineludible, per articular millores a nivell personal i relacional a favor del canvi social, incorporant les lluites per a la igualtat i el reconeixement de les diferències i particularitats, en el dia a dia de la construcció present i futura de les nostres democràcies.

Núria Vergés Bosch

Núria Vergés Bosch és professora del Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona. És investigadora, docent i activista tecnosocial i feminista. Forma part de Copolis, un grup de recerca, formació i extensió universitària sobre Benestar, Comunitat i Control Social, i també de l'Institut Interuniversitari d'Estudis de Dones i Gènere (IIEG). Té una filla. És integrant d'Alia, associació de dones per la recerca i acció, i del seminari interdisciplinari de recerca feminista SIMREF. També està implicada en projectes com La Base, Telenoika i Fxl, i és cofundadora del col·lectiu d'investigació Donestech. Ha realitzat múltiples projectes i [publicacions](#), i ha estat coordinadora del número 47 de la revista IDEES sobre feminismes. També us la podeu trobar cantant.

Mireia Calafell

Mireia Calafell i Obiol és escriptora, poeta i gestora cultural. És codirectora del festival Barcelona Poesia, i porta a terme diversos projectes culturals i educatius a La Sullivan i també com a investigadora independent. La seva poesia ha estat traduïda a l'anglès, a l'holandès, al castellà, a l'àrab i al portuguès, entre d'altres. El 2015 va rebre la Lletra d'Or al millor llibre publicat en català per *Tantes Mudes* (Perifèric, 2014). Ha coordinat el número 47 de la revista IDEES sobre feminismes.

Pere Almeda

Pere Almeda i Samaranch és ex director del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis de la Generalitat de Catalunya i de la revista IDEES. Jurista i polític, té un Diploma d'Estudis Avançats (DEA) en Ciència Política i un postgrau en Relacions Internacionals i Cultura de Pau. És professor associat de Ciència Política a la Universitat de Barcelona. Ha treballat i col·laborat en diverses institucions com ara el Parlament de Catalunya, el Parlament Europeu o el Departament d'Afers Polítics de la Secretaria General de Nacions Unides. Va ser coordinador del projecte internacional del recinte Històric de Sant Pau i de la Fundació Catalunya Europa, liderant la iniciativa *Combatre les desigualtats: el gran repte global*.